

UYGULAMALI YARA BAKIM KURSLARI / 2025-2026

5-6 HAZİRAN 2026
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ, TIP FAKÜLTESİ

DAİÇG
KLİMİK DERNEĞİ DİYABETİK
AYAK İNFEKSİYONLARI ÇALIŞMA GRUBU

KLİMİK
TÜRK KLİNİK MİKROBİYOLOJİ VE
İNFEKSİYON HASTALIKLARI DERNEĞİ

Diyabetik Ayak İnfeksiyonunda Mikrobiyolojik Tanı, Uygun Örnek Alma, Değerlendirme

Doç. Dr. Derya Yapar
Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Yara sınıflaması

Etiyolojik sınıflama (Bası, diyabetik ayak, ateşli silah, cerrahi, vasküler)

Lokasyona göre sınıflama (Diyabetik el-ayak yarası)

Hasar veya semptomlara göre (Yanık, enfekte)

Derinlik ve doku kaybına göre (Yüzeyel-derin, açık-kapalı)

Klinik görünümüne göre (Temiz, temiz kontamine, kontamine, kirli)

Başlangıç durumuna göre (Akut-kronik)

KRONİK YARA

- 12 haftadan uzun süren
- Farklı patofizyolojiler
- Yara yönetimi standartlaştırılması zor

Arteriyel ülser

Diyabetik ülser

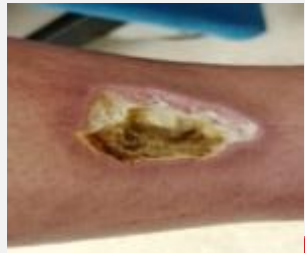
Bası ülseri

Malign ülser

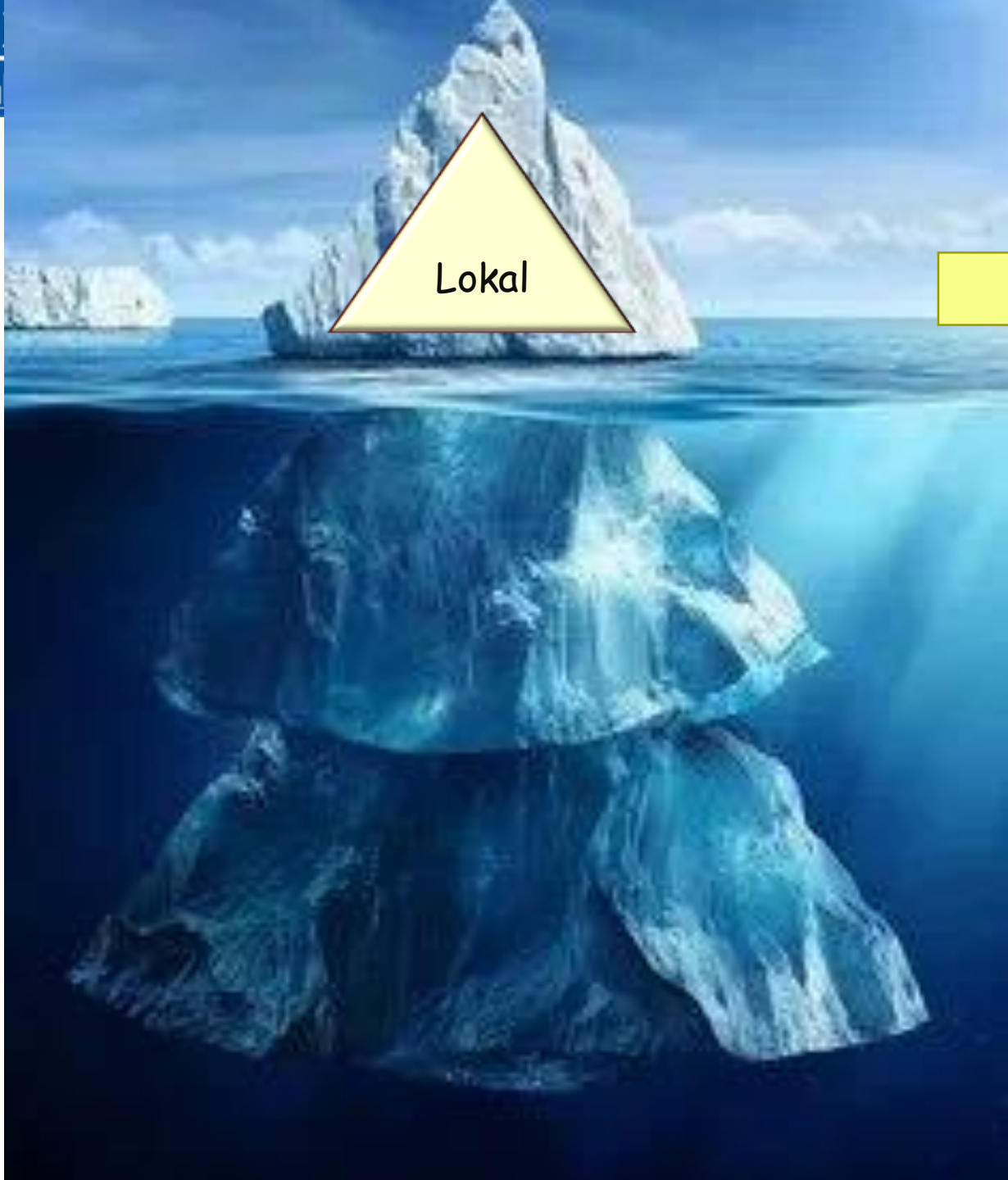

Cerrahi yaralar

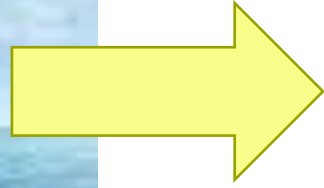

Venöz ülser

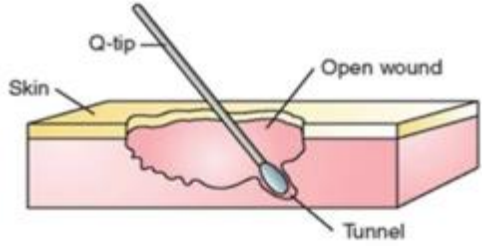
Lokal

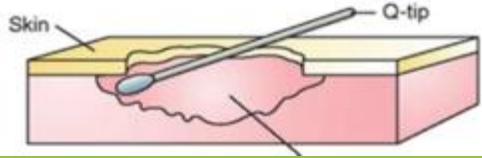
Yara

A. Tunneling

B. Undermining

Yaranın üç boyutlu büyüklüğü En-boy-derinlik ölçümü

- ✓ Akut/kronik
- ✓ Etiyolojisi
- ✓ Cilt bütünlüğü
- ✓ Pürülan akıntı
- ✓ Sistemik bulgu

ÖRNEK ALIMI

Enfeksiyon düşünülmeyen yaradan kültür alınmamalı!

ÖRNEK ALIMI

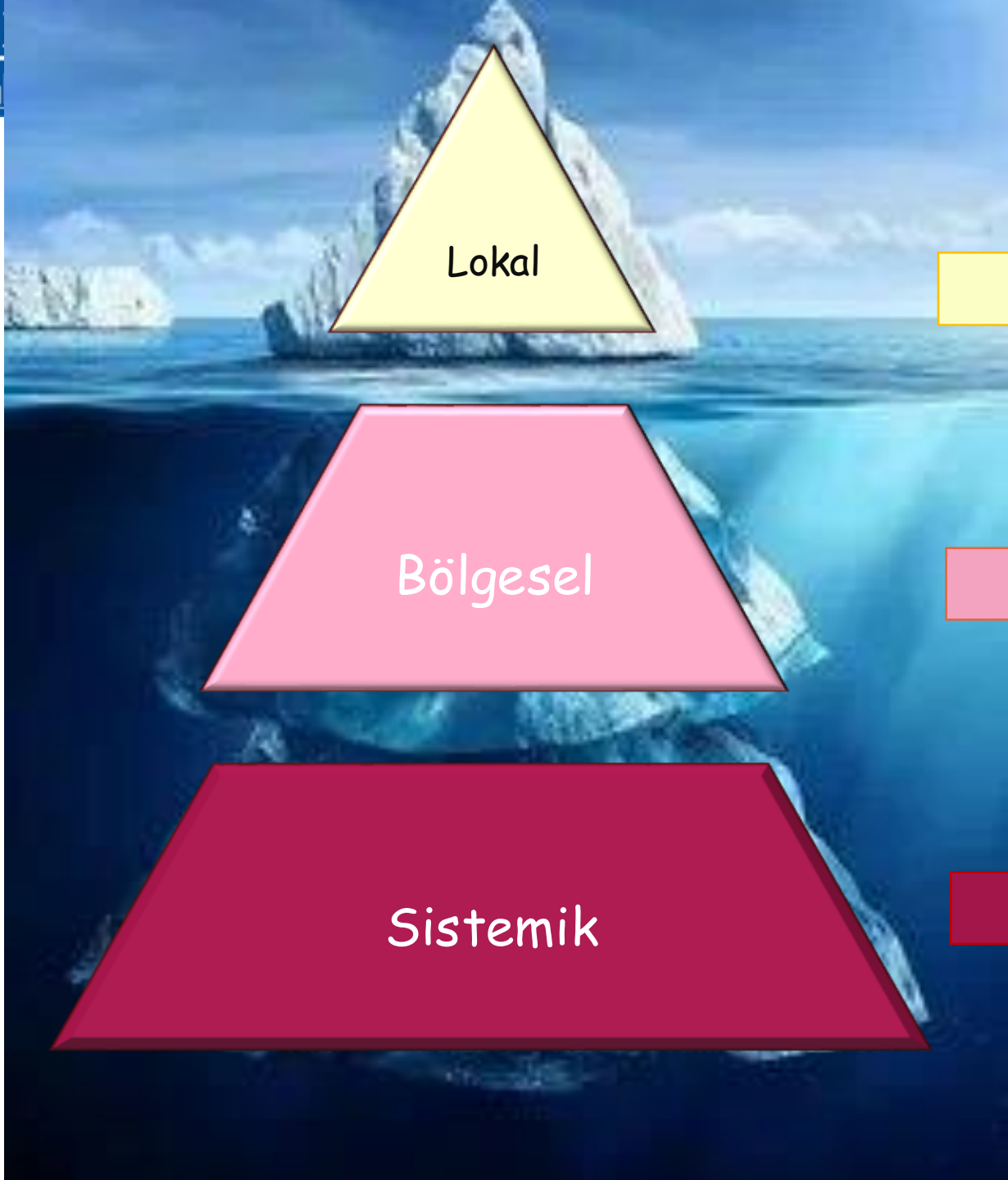
Yarada enfeksiyon şüphesi varlığında

Doku
biyopsi
kültürü

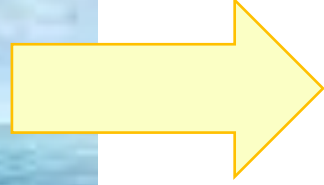
İğne
aspirasyon
kültürü

Sürüntü
kültürü

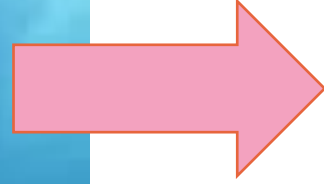
Lokal

Yara

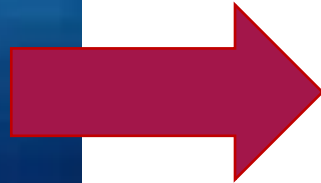
Bölgesel

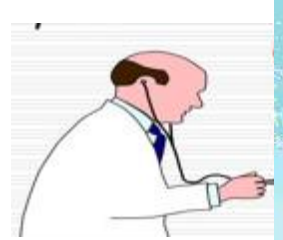
Dolaşım bozukluğu

Sistemik

Sistemik tutulum

Cilt antisepsisi

Örnek almadan önce cilt antisepsisi sağlanmalı

Örnek almadan önce
yara yüzeyi steril SF
ile (60-120 ml) bir
enjektör yardımıyla
iyice temizlenmeli

Steril gazlı bez
yardımıyla nazikçe
yara üzerindeki
yüzeyel eksuda,
topikal yara bakım
ürünleri, topikal
antimikrobiyaller
uzaklaştırılmalı

Nekrotik
dokular
debride
edilmeli

Sürüntü kültürü

En sık, non-invaziv ve daha ucuz bir yöntem

- ✓ Örnek alınırken steril SF ile nemlendirilmiş eküvyon çubuğu ile mümkünse iki eküvyon ile örnek alınmalı
- ✓ Örnek alma basamakları doğru uygulandığında etkeni belirlemede biyopsi kültürü kadar etkin olabilir

- ✗ İmpetigo ve ektima gibi yüzeysel lezyonlarda, tanı amacıyla gram boyama ve kültür önerilir; ancak tipik durumlarda klinik tedavi de yeterli olabilir
- ✗ Selülit gibi DYDI'de sağlam deriden sürüntü kültürü yararlı değildir ve yapılmamalı
- ✗ Diyabetik ayak ve basınç yaralarının yüzeyinden sürüntü kültürü alınması uygun değil

Levine Tekniđi:

Steril, pamuk/alginat uçlu eküvyon ile 1 cm²'lik yara yatağına 5 saniye boyunca minimal kanamaya sebep olacak şekilde basınç uygulanarak, eküvyon aynı nokta üzerinde döndürülerek örnek alınır

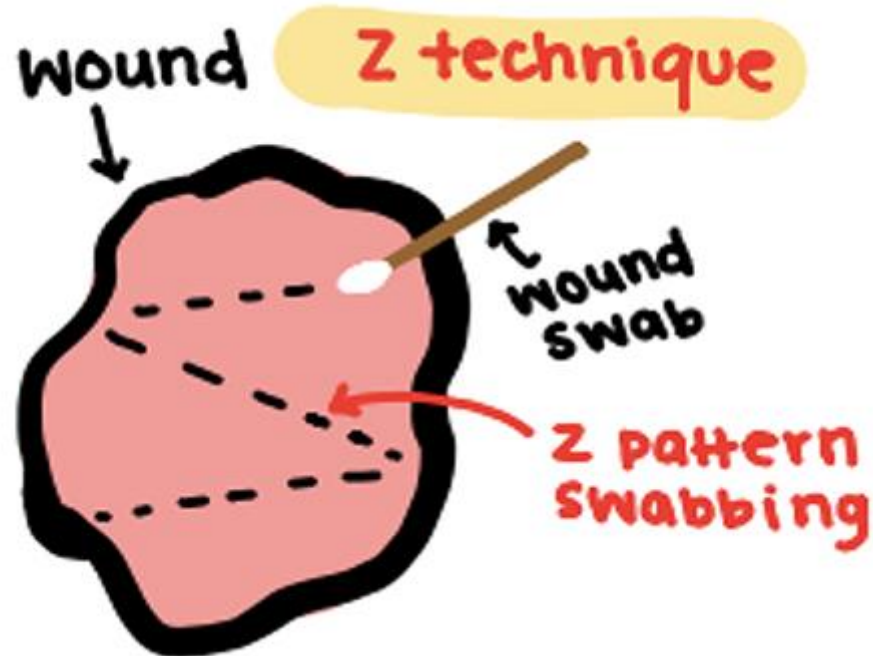
Mikrobiyolojik kültür alımı için sürüntü şeklinde örnek alımında en doğru teknik

Z-teknigi:

'10 nokta zigzag yöntemi'

Steril pamuk/alginat uçlu eküvyon yara kenarlarında 10 noktayı birleştirecek gelecek şekilde yara yatağı zeminine tüm yara yatağına zigzaglar çizilerek örnek alınır

Sürüntü kültüründe Q skorlama sistemi

Gram boyama ile

10X objektifte yassı epitel ve PMNL varlığı ve sayısı

100X objektif ile mikroorganizma morfolojisi ve Gram boyanma özelliği raporlanır

Epitel hücre sayısı eksi puan olarak, nötrofil sayısı artı puan olarak eklenerek sayısal bir değer olarak '**Q skoru**' oluşturulur

Q skorlama sistemi ile hangi mikroorganizmaların etken olabileceği ve antibiyograma alınması gerektiği belirlenebilmekte

Sürüntü kültüründe Q skorlama sistemi ve değerlendirme

		Yassı (skuamöz) epitel hücresi				Q skoru	Kültürde işleme alınacak potansiyel patojen sayısı
		Hücre sayısı 10x her alanda	1-9	10-24	>24		
Nötrofi	Skor	0	0	-1	-3	Q0	Kültür işleme alınmaz
	Hücre sayısı 10x her alanda	0	3	0	0	Q1	1 tür patojene kadar işleme alınır
	1-9	+1	3	0	0	Q2	2 tür patojene kadar işleme alınır
	10-24	+2	3	1	0	Q3	3 tür patojene kadar işleme alınır
	>24	+3	3	2	1		

Sürüntü kültürü

Sürüntü örneklerinin ret nedenleri

- *Mycobacterium spp* kültürü için
- Anaerobik bakteri kültürü için
- Travma sonrası ilk 48 saat içinde
- İnsan ısırıklarında ısırık anında alınmış

İğne Aspirasyon Örnekleri

Deri kaybının az olduğu durumlar
Cerrahi sonrası gelişen apselerde } en avantajlı yöntem

Doku biyopsi kültürüne göre daha az invaziv olması 😊

Anaerobik kültür yapılabilir 😊

Ağrılı bir yöntem 😞

İğne aspirasyonu ile kapalı yaradan örnek alınacaksa önce aseptik teknikle cilt antisepsisi sağlanmalı

%2 klorheksidin/%10 povidon iyot ile muameleyi takiben %70 alkol ile silinerek aspire edilecek alanın üzeri temizlenebilir

İğne ile en az 2 ml aspirat örneği alınmalı

Doku biyopsi kültürü

Altın standart * 😊

İnvaziv ve ağrılı 😞

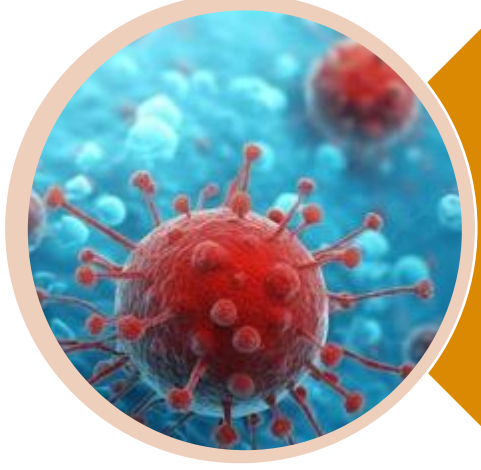
Diğer yöntemlere göre daha pahalı olması 😞

- ✓ Flora/kolonizan mikroorganizmaların örneği kontamine etmemesi için örnek alınmadan önce cilt antisepsisi yapılmalı ve nekrotik dokular debride edilmeli
- ✓ Kronik yara enfeksiyonunda anaerobik etkenin belirlenmesi için anaerobik kültür de yapılmalı

Laboratuvar işlemleri

Viral etkenler için bakteriyolojik kültür yapılamaz

Mantar ve mikobakteri şüphesi varsa laboratuvar ile iletişim kurulmalı

Primer Kutanoz *Aspergillus niger*

Hitit TF. Enfeksiyon Hastalıkları arşivi

Laboratuvar işlemleri

Enfeksiyonun seyrinde, ülserlerde bulunan bakteri sayısından çok spesifik patojenlerin ve virülans faktörlerinin daha önemli olduğu gösterilmiş, kantitasyon yöntemi uygulamadan kaldırılmıştır

Dikkat edilmesi gerek hususlar

Örnekler sızıntı yapmayan, steril kap veya uygun taşıma vasatları içinde laboratuvara gönderilmeli

Formol/formalinin mikroorganizmaları öldürücü etkisi nedeniyle kültür örneği gönderilmez

Anaerobik mikroorganizmaların etken olabileceği numunenin oksijenle teması önlenmeli

Anaerobik taşıma ortamına aktarıldığında oda sıcaklığında en fazla 2 saat içinde laboratuvara ulaştırılmalı

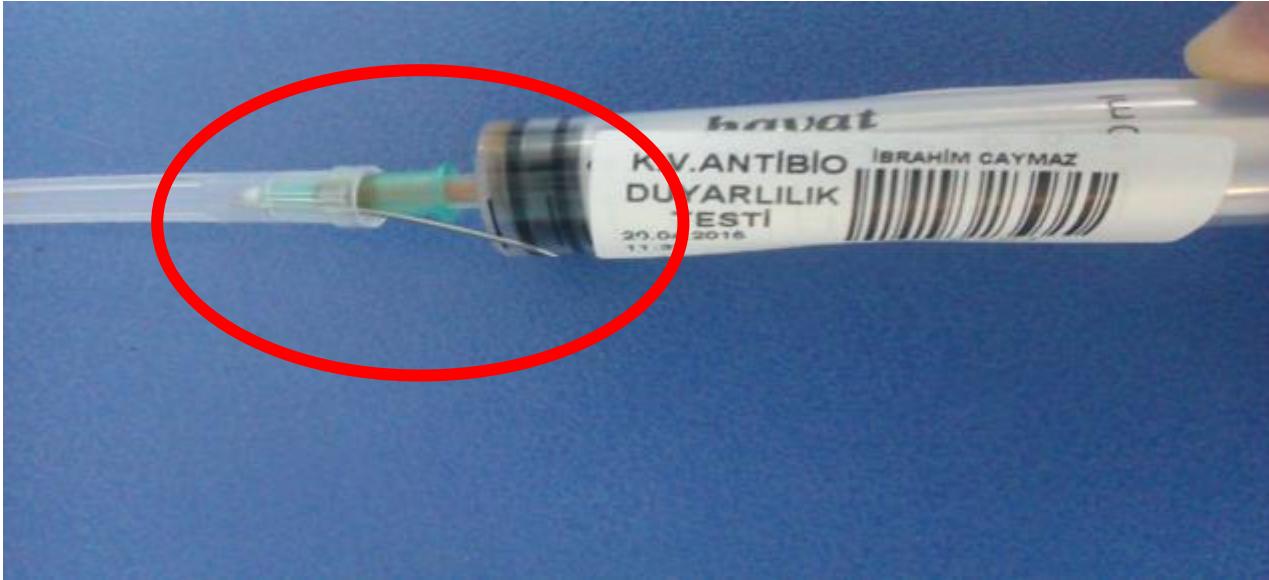

Dikkat edilmesi gerek hususlar

İğne aspirasyonu ile alınan örnekler, laboratuvar çalışanlarının güvenliği için, aspire edilen enjektör ile gönderilmemeli

Steril bir örnek taşıma kabına (ör steril idrar kabı) aktarılmalı

Kültür alma

Diyabetik ayak infeksiyonu olan hastada lokal yara infeksiyonu bulguları ile birlikte SIRS bulgularından en az ikisi varsa veya septik tabloda organ yetmezlik bulguları varsa kan kültürü de alınmalı

Tekrarlayan veya çoklu apse öyküsü

İlk antibiyotik tedavisinin başarısızlığı

Antibiyotik tedavisi altında alınan örneklerde kültürde üreme olmayabilir

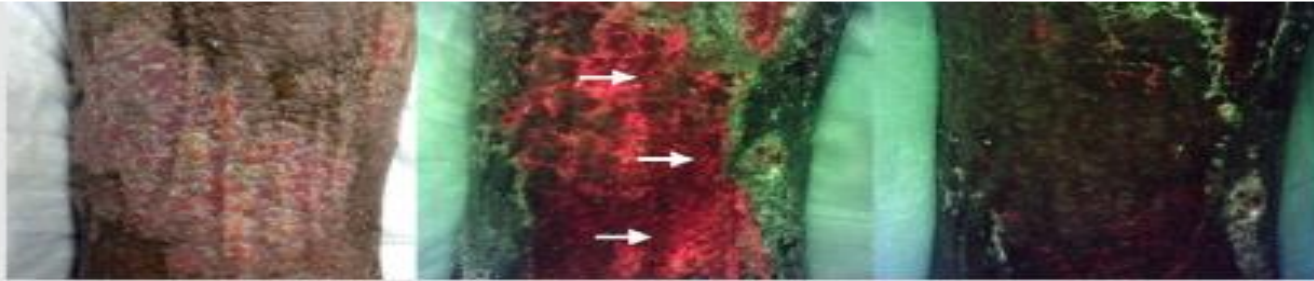

İyileşmeyen-eritemli yarada hastabaşı-floresan görüntüleme

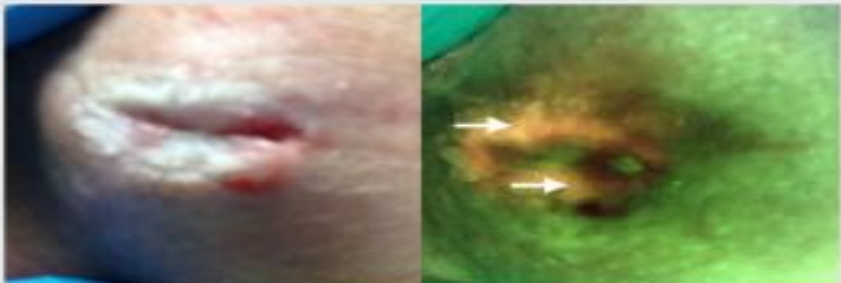
Yarayla ilgili tüm selülit vakalarında yaranın ötesine uzanan kırmızı floresan tespit edildi

- Yaraya bağlı selülitin erken teşhisine yardımcı
- Oral antibiyotiklerin hızlı başlatılması
- Antibiyotik kullanımı, hastaneye yatış gerektiren komplike selülitin azalması

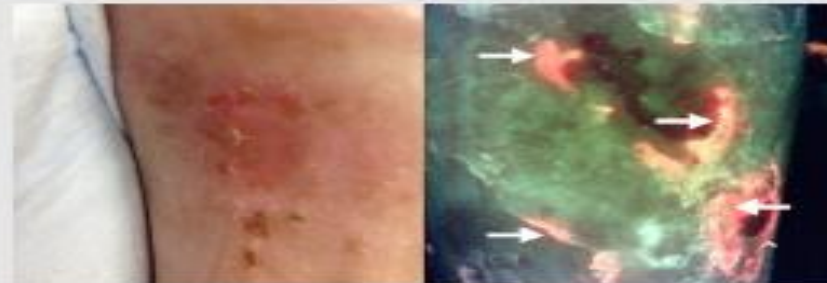
Before cleaning and debridement

After cleaning and debridement

Callused tissue

(D)

Red fluorescence extend beyond wound

Osteomyelit tanısı

Klinik + laboratuvar + görüntüleme yöntemleri ile birlikte

Anamnezde yavaş ilerleyen klinik semptomlar ve laboratuvar bulguları

- Akut osteomyelitte genel klinik bulgular arasında ateş, bölgesel ödem ve hiperemi
- Ayrıca, osteomyelit sıklıkla altta yatan hastalığı (DM, IV ilaç kullanımı, immün sistem bozuklukları) olan hastalarda dikkatli olunmalı

Laboratuvar testleri: WBC, ESR ve CRP genellikle artmış

- Bu laboratuvar bulguları spesifik olamayabilir
- Osteomyelit tanısı koymak için tek başına yeterli değil

Görüntüleme teknikleri: Düz grafi, MRI ve BT

- Özellikle MRI, **kemik iliği ödeminin** görünümünü sağladığı için osteomyelit tanısında en hassas yöntemlerden biri

Maddali et al. 2022
Stephan et al. 2020
Copeland et al. 2023
Hollabaugh et al. 2020
Miyake et al. 2018

Osteomyelit tanısı

Klinik + laboratuvar + görüntüleme yöntemleri ile birlikte

Diyabetik ayak osteomyeliti (DFO)
şüphelenilen hastalarda, pozitif bir prob-
kemik testi ve yüksek ESR kombinasyonu
tanıyı destekler

İnfekte DAÜ ile non-infekte DAÜ'yü
ayırmada etkili ama osteomyeliti
tanımlamada yetersiz

Maddali et al. 2022
Stephan et al. 2020
Copeland et al. 2023
Hollabaugh et al. 2020
Miyake et al. 2018

Osteomyelit tanısı

Yatak başı perkütan biyopsiler etkili ve güvenilir ve konvansiyonel (yani cerrahi veya radyolojik) işlemlerin mümkün olmadığı durumlarda kemik kültürü verileri elde etmek için bir seçenek

Kemik kültürü

Açık cerrahi sırasında (altın standart)

- Özellikle kronik osteomyelitte, debridman esnasında
- Nekrotik ve sklerotik alanlardan kemik parçaları alınır
 - Farklı bölgelerden en az 2-3 ayrı kemik parçası (mümkünse 5 ayrı örnek)
 - Ayrı steril, kuru kaplara konur (SF, formalin konulmaz)
 - Kabın üzerine lokalizasyon, saat, antibiyotik kullanımı not edilir
- Aynı yerden pamuklu çubukla sürüntü alınmaz

Fistül ağzı, yara yüzeyi sürüntüsü tanısal değil; kontaminasyon yüksek

Kemik kültürü

- Görüntüleme rehberliğinde yapılan kemik biyopsilerinde teknik başarının yüksek olduğu, kültür pozitifliğinin **%32** olduğu, ve biyopsi sonuçlarının birçok hastada tedavi planını değiştirmekte

Smayra, K. Yield and clinical impact of image-guided bone biopsy in osteomyelitis of the appendicular skeleton: a systematic review and meta-analysis. Skeletal Radiol. 2025

Sonuç olarak

- Klinik tablo → Enfeksiyonun şiddeti, prognoz ve tedavi planlamada etkili
- Laboratuvar tetkikleri → Enfeksiyonun varlığını ve ciddiyetini

yansıtır, ancak tek başına tanı koydurmaz

- Mikrobiyolojik kültür → Tedaviyi yönlendirmede altın standarttır, ancak yüzey sürüntüleri yerine derin doku veya biyopsi örnekleri tercih edilmeli

Klinik + Laboratuvar + Mikrobiyoloji

Tanısal doğruluk artar ve erken, uygun tedavi ile morbidite ve mortaliteyi azaltır

Teşekkürler

Hastalık	Örnek türü	Olası etkenler Bakteri	Olası etkenler Virüs	Olası etkenler Mantar
Şarbon	Sürüntü/biyopsi/aspirat/kan kültürü**	<i>Bacillus anthracis</i>		
Lepra	Deri biyopsi (lezyon kenarı), nazal sürüntü	<i>Mycobacterium leprae</i>		
Deri tüberkülozları	Derideki ülserin sağlam doku ile sınırından alınan biyopsi örneği	<i>Mycobacterium marinum, M. ulcerans, M. haemophilum</i>		
Cerrahi yara enfeksiyonları	Doku/biyopsi/aspirat/kan kültürü	<i>S. aureus, KNS, Grup A,B,C,G streptokoklar, diğer streptokoklar, enterokoklar, Acinetobacter spp, P. aeruginosa, Enterobacterales, florda ve çevrede bulunan aerop-anaerop bakteriler, nadiren Legionella pneumophila, Mycoplasma hominis, Mycobacterium spp (hızlı üreyenler)</i>		<i>Candida spp, diğer mayalar</i>
Yanık yara enfeksiyonları	Doku/biyopsi/aspirat/kan kültürü	<i>S. aureus, koagülaz negatif stafilokoklar, P. aeruginosa, Acinetobacter spp, Enterococcus spp, Bacteroides spp ve diğer anaeroplara, Escherichia coli, Klebsiella pneumoniae, Serratia marcescens, Proteus spp, Aeromonas hydrophila</i>	HSV, CMV, VZV	<i>Candida spp, diğer mayalar, Aspergillus spp, Fusarium spp, Alternaria spp, Zygomycetes, Mucorales cinsi küfler</i>
Diyabetik ayak enfeksiyonları	Debridman sonrası ülser tabanından kazıntı veya doku-kemik biyopsi örneği veya aspirat	<i>S. aureus, S. epidermidis, E. coli, K. pneumoniae, Proteus spp, P. aeruginosa, Acinetobacter spp, Peptostreptococcus, Peptococcus, Finnegoldia magna</i>		
Dekübitüs yara enfeksiyonları	Debridman sonrası ülser tabanından kazıntı veya doku biyopsi örneği veya aspirat örneği	<i>S. aureus, Proteus mirabilis, Grup D streptokoklar, Escherichia coli, Staphylococcus spp, Pseudomonas spp, Corynebacterium spp, Bacteroides spp</i>		<i>Candida spp, diğer mayalar</i>
Hayvan ısırıkları	Doku/biyopsi/aspirat	<i>Actinobacillus spp, Capnocytophaga spp, Erysipelothrix rhusiopathiae, Pasteurella spp, Streptobacillus spp, Mycobacterium fortuitum, M. kansasii, S. intermedius, Bergeyella zoohelcum, Propionibacterium spp, Filifactor spp, Moraxella spp, Neisseria spp, Kingella spp, P. fluorescens, Halomonas venusta, Peptococcus spp, streptokoklar, stafilokoklar CDC Grup EF-4, CDC NO-1 ve anaerop bakteriler</i>		
İnsan ısırıkları	Doku/biyopsi/aspirat	<i>Viridans streptokoklar, stafilokoklar, Haemophilus türleri, Eikenella corrodens, Fusobacterium nucleatum, diğer Fusobacterium spp, Peptostreptococcus, Prevotella spp, Porphyromonas türleri</i>	HSV, Hepatit B, Hepatit C, HIV	